

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQALASH VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT TIBBIYOT UNIVERSITETI**

**Bolalar, o‘smirlar va ovqatlanish gigiyenasi kafedrasining
90 yilligiga bag‘ishlab**

**«NUTRITSIOLOGIYANING DOLZARB MUAMMOLARI»
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman**

TEZISLAR TO‘PLAMI

Toshkent-2026

98.	<i>Tursunbayev J.A. Tajribaviy gidronefroзда buyrak yukstraglomerulyar apparatining morfometrik ko'rsatkichlari</i>	103
99.	<i>Xaqberdiyev X.R., Jo'rayeva G.A., Mamasaxatova D.M. Nutritsiologiyaga kirish va uning qisqacha tarixi</i>	104
100.	<i>Xayitov J.B., Shayxova G.I. Xususiy va davlat maktab o'quvchilarining kasallanganlik holatini o'rganish natijalari tahlili</i>	105
101.	<i>Xayitov J.B., Shayxova G.I. Xususiy va davlat ta'lim muassasalarida haqiqiy ovqatlanish statusini gigiyenik tahlili</i>	106
102.	<i>Xolbekov B.B., Pardaev O.B. Ovqatdan zaharlanish va uning inson salomatligiga ta'siri</i>	107
103.	<i>Shatursunova M.A. Alloksanli diabetli kalamushlarda metabolik va bo'g'im morfologik o'zgarishlari</i>	108
104.	<i>Beisbekova K.S., Bissenova A., Maratbekova A. Consumption of energy drinks and their impact on sleep quality among medical university students</i>	109
105.	<i>Eshkuvatov K.R., Zaydullin A. Features of first medical aid in poisoning by chemical warfare agents</i>	110
106.	<i>Janbatyrova A., Kalmurat A. Irregular eating patterns as a factor of stress and metabolic disorders among students in urban environments</i>	111
107.	<i>Kutliev J., Akhadov A., Aripova D. Optimization of preventive measures for digestive diseases in military personnel</i>	112
108.	<i>Kutliev J.A., Ibragimov A.M., Akhadov A. Hygienic assessment of the nutritional status indicators of cadets and private soldiers</i>	113
109.	<i>Sultan Zh., Beisbekova A.K., Kainarbaeva M.S. Limitations of nutritional approaches in women's mental health: toward an integrative prevention model</i>	114
110.	<i>Ахмадалиева Н.О., Толибжанова М.А., Нормуродов Д.И. Особенности питания студентов и их влияние на состояние здоровья</i>	115
111.	<i>Ахунжанов Б.З., Самадов Д.С., Сайфиддин Х.К. Оценка пищевого поведения студентов и его связь с факторами риска метаболического синдрома</i>	116
112.	<i>Ахмедова С.Т., Эрматов Н.Ж., Алимухамедов Д.Ш. Гигиеническая оценка качества питьевой воды и её влияние на инфекционную заболеваемость населения Сурхандарьинской области</i>	117
113.	<i>Беисбекова А.К., Ергешбаева Р.Б., Абдукаримов А., Алиаскарбеккызы У., Уразалиева Н. Роль кишечной микробиоты в регуляции метаболических процессов и влияние факторов питания</i>	118
114.	<i>Ергешбаева Р.Б., Беисбекова А.К., Бердеш А., Жазыбай А. Американские рекомендации по питанию 2025–2030: современный подход</i>	119
115.	<i>Эрматов Н.Ж., Шабанова Д.Б. Нутритивное обеспечение детей с пневмонией в отделении интенсивной терапии в аспекте белково-энергетической недостаточности</i>	120
116.	<i>Эрматов Н.Ж., Эшкuvatov К.Р., Самадов Д.С. Право человека на персонализированную нутриционную поддержку в условиях цифровой трансформации здравоохранения: медико-социальный анализ, цифровое неравенство и модель институционализации</i>	121
117.	<i>Эшкuvatov К.Р., Сапарбаева К.Х. Медико-биологические последствия радиационных катастроф и современные подходы к защите населения</i>	122
118.	<i>Эшкuvatov К., Жуманазарова Ш. Экологические факторы и генетическая безопасность человека: мутагенные риски и методы оценки генотоксичности</i>	123

EKSPERIMENTAL GIDRONEFROZDA BUYRAK YUKSTRAGLOMERULAR APPARATINING MORFOLOGIK O'ZGARISHLARNING O'ZGA XOS XUSUSIYATLARI

Tursunbaev J.A

Toshkent davlat tibbiyot Universiteti Termiz fililali

Muammoning dolzarbligi. Buyrak kasalliklari orasida gidronefroz va siydik yo'llarning obstruksiyasi asosiy o'rinlarni egallaydi. Davolash samaradorligi shikastlanish darajasi va jarayoning kechishi holatiga bog'liq. Gidronefroznining morfologik o'zgarishlarini baholash kasallikning klinikasi va tajriba sharoitidagi holatlarga bog'liqdir.

Tadqiqotning maqsadi: Tajribaviy gidronefroz sharoitida buyrak yukstraglomerular apparatining morfologik o'zgarishlarni o'ziga xos xususiyatlari baholashdan iborat.

Tadqiqot material va usullari. Sog'lom va gidronefrozli 200–250 g og'irlikdagi erkak oq tajriba laborator kalamushlar olingan. Tadqiqot ishlarni amalga oshirish uchun ikkita guruhga ajratilib, ularning birinchi guruhini (nazorat) guruhi tashkil qildi va ushbu guruhga sog'lom tajriba hayvonlaridan iborat kalamushlar olingan bo'lsa, tadqiqotning ikkinchi guruhini (tajriba guruhi): uretraning qisman ligatsiyasi bilan gidronefroz induksiya qilingan kalamushlar iborat. Tajribaning 3-guruhini tiklanish guruhida: ligatsiyadan keyingi 14–28 kunlarda kuzatilgan hayvonlardan iborat.

Ekspirimental gidronefroz modelida tajriba sharoitidagi kalamushlarida uretraning qisman obstruksiyasi orqali hosil qilingan. Tadqiqot muddati 7, 14 va 30 kunlik davrlarda baholandi. Olingan ma'lumotlar variatsion statistika va Student t-mezoni orqali qayta ishlangan.

Olingan natijalar tahlili. Bu jarayon natijasida to'qimalarda gipoksiya, ishemiya va distrofik reaksiyalar rivojlanib, glomerular va tubular strukturalar morfologik degradatsiyaga uchraydi.

Makroskopik o'zgarishlar quydagilardan iborat: buyrak kattalashgan, tashqi qobig'i tarang, sirti silliq yoki ozgina to'liq. Kalikslar va pielalar kengaygan, devorlari ingichkalashgan. Parenxima qalinligi pasaygan, ayniqsa medullar qismida siyraklashish kuzatiladi. Keyingi bosqichlarda buyrak sakkulyoz, ya'ni ko'p kamerali, suyuqlikka to'la bo'lgan tuzilmaga aylanadi.

Mikroskopik (gistologik) o'zgarishlardan glomerular kapillyarlar bo'shliqlari tortadi, endoteliy hujayralarida vakuolizatsiya va piknoz belgilari kuzatiladi. Bazal membrana qalinlashgan, ba'zi joylarda fibrillar distrofiyaga uchragan. Yukstraglomerular hujayralarda granulalar soni kamaygan, yadrolar giperxromatik, sitoplazmada vakuollar ko'p. Bowman kapsulasi bilan glomerular tugun orasidagi bo'shliq (filtratsion bo'shliq) kengaygan.

Proksimal naychalarda vakuolyar distrofiya, epiteliy hujayralarining sitoplazmasi granular va vakuolali ko'rinishda. Lumenda gomogen massalar (protein detrit) va sillindrlar yig'ilishi aniqlanadi. Keyingi bosqichlarda epiteliy deskvamatsiyasi va bazal membrana denudatsiyasi yuz beradi. Distal naychalarda atrofik o'zgarishlar, hujayralar soni qisqarishi va yadro piknoz belgilari kuzatiladi.

Interstitsial bo'shliqlarda seroz yoki limfotsitar infiltratsiya kuzatiladi. Fibroblastlar soni ortib, interstitsial fibroz (kollagenizatsiya) rivojlanadi. Venulalar va arteriolalar devorida gialinoz va endotelial distrofiya belgilari aniqlanadi.